

הו, איזה קונצנוס נחמד!

כל-אימת שראשי המערך ועסקניו שומעים את בשרותו של ראש-הממשלה, בדבר קיומו של "קונצנוס לאומי" בכל הנוגע לסוגיות השטחים המוחזקים (בשם תנאי לא תהיה חזרה לגבולות 1967) והנושא הפלסטיני (בשם תנאי לא תיכנס מדינה פלסטינית ריבונית לצד מדינת ישראל), הריהם מסמיכים ונוקשים בלשונם, בדומה לאותו תינוק שנתפס בקלקלתו. אחדים מהם מפטירים, בשפה רפה, כי גם אם קיימת הסכמה בין המערך, הליכוד, וכל מה (או מיו) שביניהם, בכל הנוגע למיצות, "אל תעשה", אין פירושו של דבר כי קיימת ביניהם הסכמה באשר לדרך המדינית שיש לנקוט, במונחים חיוביים...

אשר לי, מה שמעלה לי את הדם לראש לשמע בשורת הקונצנוס נוסח-בגין, איננו איתקפותם של דברים אלה. ההיפך מזה הוא הנכון: מה שאמר בגין הינו האמת לאמיתה! ההבחנה האפולוגטית בין "קונצנוס שלילי" (שהכל מודים שהוא קיים) לבין "קונצנוס חיובי" (שכמה אנשי-מערך כופרים בקיומו) איננה אלא פיתגורית-ביצים: מכלל לאו אתה שומע את ההן, והבדלי-אסטרטגיות אין בכוחם לטשטש את תמימות-הדעים האסטרטגית.

הקונצנוס הלאומי חי וקיים, איפוא, ומצב בריאותו שפיר. לאמיתו של דבר, אין הוא תינוק ברי-זמנו. הוא לא נולד אתמול: הוא קיים זמכה שורש מאז ימיה של ממשלת הליכוד הלאומי של לוי אשכול המנוח; הוא העמיק וציטח נוף וצמרת בימי שלטונה של גולדה מאיר; הוא הפך, אידויאה פיקס" בלתי-מעוררת בימיה של ממשלת "ההמשך והשינוי" של יצחק רבין. בעשר שנות קיומו של הקונצנוס איבדה ההתנגדות לו את ביטחונה העצמי ואת בסיס-יכולתה. כיום, יש להודות, היא גורם שולי לחלוטין. נצח הקונצנוס לא יסקר - וב-17 במאי 1977 בא מנחם בגין וקצר את פריה ההגיוני של ההתפתחות שהחלה למחרת מלחמת ששת-הימים.

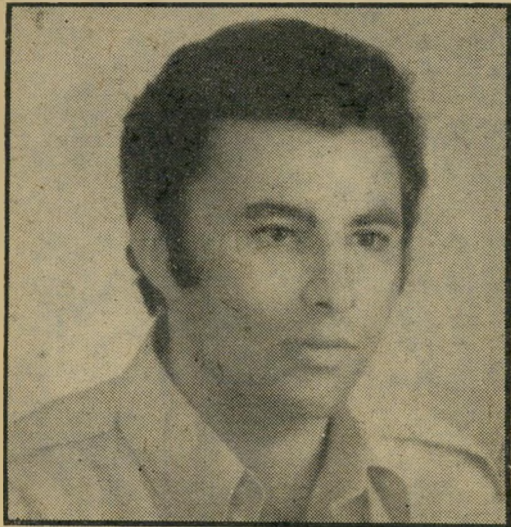
אם יש מקום לערוך חשבון עם מישהו בקשר להתפתחות זו, ודאי שלא יהיה זה מוגדק לעשות זאת עם

במיפלות-העבודה ובמריפריה שלה, נוכח הסכמתו של ח"כ אבא אבן לצאת לשליחות-הסברה מטעם ממשלת-הליכוד. אכן אכן עומד אבן, "לתבוע מידידיו שלא יפרשו את החלטה 242 נגדו"; אם אומנם רואה הוא סכנה המוחה בגישה כגון זו הבאה לביטוי בדו"ח ברוקינגס, המציעה פנינו מלא (כמעט) תמורת הסדר-שלום מלא, ומתן האפשרות לפלסטינים להשתלב ב-התליך עשית-השלום ולכונן לעצמם מולדת; אם נחרד הוא נוכח התבטאויות כגון זו של סגן-הנשיא האמריקאי מונדייל בסך-פרנציסקו - כיאז חייב אבן לקבל על עצמו שליחות כזאת, משום שביא בה לידי ביטוי לא בלבד את עמדותיו של בגין, אלא גם את עמדות-היהודים, ללא כחלי-זרקה.

ואם הפרופסור שלמה אבינרי, מי שהיה מנכ"ל מישרד-החוץ, קובל על שמיפלת העבודה איננה, "מחד" דת את התבדלים המדיניים בינה לבין הליכוד, יש ליישב לו להסתכל במראה. הוא יראה שם את אחד מאדריכליה ופרקליטיה של מדיניות-החוץ, אשר הנחו"תיה וזיבציה היו בשר מבשרו של הקונצנוס; זו המדיניות ששני מרכיביה הבסיסיים של "המוסכמה הלאומית" נוסח בגין לא נעדרו ממנה; זו המדיניות, אשר במקום לתור אחר דרכים לקידום השלום המצוי אותי, האפשרי, עסקה בתרגילים נואלים של "הסרת" המסווה מעל כוונותיהם האמיתיות של השליטים הערביים, כל-אימת שמנהיג ערבי זה או אחר השמיע הצהרות מתונות וריאליסטיות.

אין אלה אלא שתי דוגמות מתוך גלריה גדולה ומגוונת של אישים שתרמו, מי ברב ומי במעט, לצמיחתו של אותו קונצנוס. אלה שכל מחלוקתם עם הליכוד היתה כמותית וטאקטית (כמה לספח? היכן לספח?), אך מעולם לא מהותית (האם לספח?) - אל יבואו בטענות כלפי אלה שהביאו את תפיסתם המגומגמת, ההססנית, לידי ביטוי בהיר ועקיב יותר. ואין צורך לומר כי יושרם האינטלקטואלי של אבירי-הסיפוח מן הליכוד עולה לאין-שיעור על זה של "יוני", המערך, הנושא הפלסטיני בהקשר הירדני.

יוסי אמי'ת, גבולות

ארה"ב, המרחק רב. כאשר מדובר בכרית ברית בין מדינות, יש לחזור ולהדגיש, כל ברית כזו מבטאת את דאגותיה ורצונותיה של מדינה זו או אחרת בעת כריתת הברית - ותו-לא. ועוד, מדיניות חוץ של מדינה הינה הפונקציה של ה-אינטרסים הפנימיים, ולמעשה המושג מדיניות-חוץ, מטעה, כיוון שמדיניות חוץ היא הביטוי החיצוני של צרכי פנים. ואינטרסים של מדינה הינם בני-חלוף ומשתנים מעת לעת. גם אם נצא מתוך הנחה כי לארה"ב יש כיום אינטרס לכרות ברית עמנו, האם זהו אינטרס נצחי? והרי הדוגמות שהובאו מוכיחות כי ההפך הוא הנכון. מה עוד שאיני משוכנע כלל וכלל, כי אכן האינטרסים האמריקאים מצויים בישראל, דווקא. כאשר דנים באיני-טרסים מדובר באספקטים כלכליים, פינאנסיים, צבאיים וגלובאליים.

לעניין האספקטים הצבאיים, אומר הגנרל בראון, בהשיבו על השאלה: "ביחס למיזרח-התיכון, מנקודת-ראות צבאית בלבד, ההיית אומר, כי ישראל וכוחותיה, נראים יותר נטל או ברכה לארה"ב?" תשובה: "לצער, צריך לראותה כנטל". ולעניין האספקטים האחרים משיב הגנרל: "...אבל נוכח כל הכסף והעושר העומד לרשות הערביים... לשם קניית נשק והכשרת בני-אדם... התחזית לטווח ארוך היא, שמדינות ערב ייתגברו על מיגרעותיהן בתחום ההנהגה, הטכנולוגיה וההשכלה. יהיה צורך בשינוי גמור של ההשקפה מצד ישראל."

דב אפשטיין, כפר-סבא

אנשי הליכוד. הקונצנוס איננו אלא התיישרות כלל הציבור לפי ה"סמו הימני", וקבלת הנורמות המוסריות והפוליטיות שלו הלה-למעשה. בדומה לאותם צדיקים, זכו אנשי הליכוד ומלאכתם נעשתה בידי אחרים. את עלבונן של הנורמות של שפיות-דעת מדינית ושל אתיקה אובייקטיבית בנוסח "דעלך סני, לחברך לא תעביד" (מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך) יש לתבוע מן המערך, ובמיוחד מאותם חלקים בתוכו המתקראים "יונים".

אף שהגיונם של החיים הוא היגיון חסר-עיקבות (וטוב שכך הדבר), הרי קיימים צומתי-הכרעות, אשר לגביהם לא ייתכן להיות "חצי בהריון". דרושה הכרעה בהירה וחד-משמעית: לאלוהים או לבעל!

מי שהניח כי יצירת עובדות התיישבותיות ישראליות מעבר לגבולה הריבוני של ישראל חיונית לעיצוב גבולות-העתיד של המדינה -

● מי שניצח בפועל עובדות מוגמרות כאלו בשטח-חיים המוחזקים -

● מי שעיבד וגיבש את מדיניות ה"גבולות בניי-ההגנה", תוך סילוף-מדעת של משמעות החלטת מועצת-הביטחון 242 בדבר זכות כל מדינות האיזור, "לחיות בתוך גבולות בטוחים ומוכרים" -

● מי שקבע נחרצות, כי ממשלה ישראלית שתקבל את "תוכנית-רוג'רס" (המדברת על חזרת ישראל, תמורת שלום, לגבולות 1967, עם תיקונים "בלתי-מהותיים") תהיה "ממשלה בוגדנית" -

● מי שטייח בשקידה את הלך-הרוח הצידיקי של "העולם כולו נגדו" -

● מי ששלל באורח עיקבי את זכות העם הערבי-הפלסטיני להגדרה עצמית לצד מדינת ישראל -

● מי שעשה כל אלה, או נתן יד לכך בדיבור, בשתיקה, בגימגום - הפך עצמו לשותף, פעיל או סביל, בכיר או זוטר, לגידול-התועבה הזה הקרוי "קונצנוס לאומי".

לאור כל הנ"ל אינני מבין את הצעקה שקמה

היעד: ברית עם עצמו

סוף הפרשה. צפון וייטנאם הפרה את כל ההסכמים שחתמה עם ארה"ב ערב סיום המלחמה, ועם יציאת הצבא האמריקאי פלשה לדרום ללא כל תגובה מצד ארה"ב.

תסריט דומה עלול להתרחש בפורמוזה, אשר בינה לבין ארה"ב קיימת ברית-הגנה, ובמקום מצויים בסיסי צבא אמריקאיים וידוע כי מערכת עניפה של קשרים צבאיים וכלכליים קושרת את שתי המדינות. אולם קשרים הדוקים אלה הם נחלת העבר. ארה"ב מצאה את הדרך לקשירת יחסים עם סין העממית (אומנם עדיין לא קשרים דיפלומטיים מלאים), אך בכך אין משום מעצור למגעים קרובים ומהותיים בין השתיים. הנשיא איים ניכסון ופורד ביקרו בפקינג, והנשיא קארטר אינו מתכוון להזניח את התשתית שהוכנה. ואין כל פלא, כי פורמוזה משקיפה על הנעשה בהרדה גלוויה. תמונת וייטנאם משמשת רקע לכל הליך מדיני באיזור.

בשלב זה אין ארה"ב נדרשת להכריע בין סין העממית לבין סין הלאומנית (למרות שסין העממית אינה מנותרת על זכותה, ורואה בפורמוזה חלק משיטתה) אך הדברים נעים בכיוון זה, ואיש לא יודע כיצד תנהג ארה"ב אם וכאשר יהיה עליה לבחור בין השתיים, או כאשר סין העממית תדרוש חלק משיטתה של פורמוזה. בדבר אחד אין ספק: האינטרסים של ארה"ב מצויים, כיום, בסין העממית, וזהו המהפך הגדול שחל במדיניות החוץ של ארה"ב.

● בעיתון "מערב" מיום 15.7.77 התפרסם ראיון עם הפרופ' עמוס פרלמוטר, שהוא מרצה באוניברסיטת וושינגטון וידוע בקשריו הענפים עם צמרת המימשל האמריקאי. הפרופ' מספר על שיחה שהיתה לו לא מכבר עם הפרופ' בז'יזנסקי, שבה הציע האחרון מתן ערבות לישראל בדרך של ברית-הגנה והקמת בסיסים צבאיים אמריקאיים. על כך עונה לו פרופ' פרלמוטר: "...ואפילו אם תערבו לגבולות אלו - לא תלחמו עברים. ואם תתבע מכם לשפוך דם בתחורים האמריקאים - תשאנו אותנו שינאה עזה. אין לישראל יכולה לסמוך על הערבות שלכם".

● ב-19.10.76 התפרסם בעתון "מערב" ראיון שערך רענן לוריא עם יו"ר המטות המאוחדים של צבא ארה"ב, הגנרל ג'ורג' בראון. במהלך הראיון מספר הגנרל בראון, כי לא מכבר נפגש לשיחה עם הלורד הראשון של האדמיראליות הבריטית, והשניים דנו בענייני ה"מיזרח-התיכון ונאט"ו, והלורד שאלו: "אתה יודע, לא נגענו בענייה העיקרית בעולם... וזה סימני-השאלה הגדול בעניין ארה"ב. הבאמת מוכנה ארה"ב ללכת עד הסוף? אמרתי (בראון): "לא, אין אנו מוכנים. אני מודה שזו בעייה חמורה מאד-מאד".

בל טיעה הקורא ויסיק כי אין לבטוח בברא"ב, וכי היא משענת קנה רצוף. לא זו כוונתי, אולם מכאן ועד הבטחת עתידנו, בדרך של כריתת ברית-הגנה עם

באחרונה אנו נתקלים, יותר ויותר, בהצעות לפתרון בעיותיה הצבאיות של ישראל בדרך של כריתת ברית צבאית עם ארה"ב. הפרופ' בז'יזנסקי, יועץ הנשיא קארטר לענייני ביטחון לאומי, מדבר על הקמת בסיסים צבאיים של ארה"ב בישראל. הפרופ' אמנון רובינשטיין קובע, במאמר שראה אור בעיתון "הארץ" מיום 15.7.77, כי אם ראש-הממשלה לא ישכנע את הבית-הלבן בדבר גבולות הקבע שלנו, על בסיס ארץ-ישראל השלמה, עומדות לפנינו שתי אופציות: האחת - ברית-הגנה עם ארה"ב, שהינה אינטרס חיוני ארוך-טווח, והשנייה: שמירת האינטרסים המקומיים, שהינם מישיניים בחשי-בותם.

הפרופ' רובינשטיין קובע כי ארה"ב לא תסכים לכינון ברית כזו, אלא לאחר ויתור שלנו על רוב השטחים. דהיינו, התנאי לכריתת ברית-הגנה הינו גבולות קבע על בסיס נסיגה משמעותית. במילים אחרות, הברירה העומדת לפני ישראל היא: ברית עם ארה"ב, שבצידה ויתור על רוב השטחים, או "עם לבדד ישכון" בגבולות ארץ-ישראל השלמה.

הסוגיה העומדת לדיון אינה אם על מדינת ישראל לוותר על שטחים או לא, אלא האם עלינו לוותר על שטחים במסגרת הסכם-שלום, כאשר הערבותיות לקיום ההסכם הן ברית-הגנה עם ארה"ב או כאשר הערבותיות לקיום ההסכם יהיו פונקציה של זמן. דהיינו, ויתור על שטח כנגד אקט של שלום לאורך פרק-זמן מסוים - וכך הלאה. לדוגמה, ויתור על שטח כנגד חילופי שגריר, רים, ולאחר תקופת-מה שוב ויתור כנגד חילופי תושבים ומעבר חופשי של סחורות.

רוב מעצבי המדיניות הזרים רואים בערבותיות של מעצמת-על ארה"ב ביטחון מסיפק לקיומו של ההסכם, מה-עוד שארה"ב נחשבת כמידת ישראל. למרות ידיות זו, אל לה לישראל לבלוע פיתיון זה. בשימוש במונח פיתיון, הכוונה שמשוהו טומן מלכודת, אך במקרה זה ישראל עולה ליפול למלכודת, גם אם למנחיה הפיתיון היו כוונות שלא, לדוג את הדג, אלא רק להאכלו. "וכל זאת הכיצד?"

● כל עצות המומחים, ועושי המדיניות אינם שקר-לים כנגד ראייה-היסטוריה. וראי זה משקף בבירור תמונת של וייטנאם וסין הלאומנית (פורמוזה). למרות ברית-הגנה וקיום בסיסים צבאיים רבים, הרי האמת המרה היא שארה"ב נטשה את דרום וייטנאם. יהיו שיאמרו כי נטישת דרום-וייטנאם, היתה צעד במקומו - ואני מצטרף לדיעה כי שנתה ארה"ב בכניסתה לאיזור וטוב עשתה בעוצמה אותו - אולם, אין בכך, כדי להמעיט מהנטישה.

אנו מרבים לשבח את הנשיא שנערך ריצ'רד ניכסון ואת ד"ר קסינג'ר על החלטתם להוציא לסיים את המלחמה, אך קיימת העתלמות מוחלטת במתנות